

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΛΟΥ ΤΗΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΕΝ ΕΛΛΑΣΙ ΜΕΧΡΙ
ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1821 (1)

ΥΠΟ ΠΑΤΛΟΥ ΛΑΜΠΡΟΥ.

Καταλυθείστης τῆς Βενετικῆς Ἀριστοκρατίας, ὅποι τῶν δημοκρατικῶν Γάλλων, τῷ 1797, περιῆλθεν ὅποι τὴν ἐξουσίαν των καὶ ἡ Ἐπτάνησος μετὰ δὲ τὴν νομιμοποίησιν, διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Καρπο-Φορμίου, τῆς κατοχῆς τῶν ιονίων νήσων καὶ δλων τῶν παραρημάτων αὐτῶν ὅποι τὴν πλήρη κυριαρχίαν τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, περιελήφθησαν καὶ αὗται ἐν τῇ Γαλλικῇ ἐπικοινωτείᾳ καὶ διηγέθησαν εἰς τρεῖς νομούς. Δι' ἔκκλησιν τῶν νομῶν τούτων ὑπεσχέθησαν οἱ Γάλλοι νὰ φέρωσι μίαν τυπογραφίαν ἀλλὰ δι' Ἑλλειψιν χρημάτων μίαν μόνον ἔφθασσεν εἰς Κέρκυραν, περὶ τὸν Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1798, καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἐκτη τῶν ἐν Ἑλλάδι ἴδρυθεισῶν τυπογραφιῶν.

Τὸ πρῶτον φόλλον, ὅπερ ἐξῆλθεν ἐκ τῶν πιεστηρίων τῆς Κερκύρας, ἥτοι διεκόρυζές τις γαλλιστὲς γεγραμμένη καὶ φέροι τις ἡμερομηνίαν 30 Αὐγούστου ἔτους σ'. (8 Μαΐου 1798). Ἐν ταύτῃ ἐλέγετο ὅτι τὸ πρῶτον ἴδρυστο ἐν Ἑλλάδι ἡ τυπογραφία ὅτι ἀνὸι ἀρχαῖοι δυνάσται ἀπέκρουσον πᾶν δι' ἡδύντο νὰ διαλύστη τὴν ἀγλὺν τῆς τὴν τυραννίδα βιοθήστης ἀμαυτίας, οἱ νέοι ἐλευθερωταὶ τούναντίον, οὐχὶ μόνον ἀνεκήρυττον τοὺς κατοίκους, ἵσους αὐτοῖς καὶ ἀδελφοὺς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔχοργουν διὰ τῶν πρὸς διάδοσιν τῆς παιδείας προσπεκθειῶν τὰ μέσα τοῦ ὑποστηρίξαι τὰ δικαιώματα, ὃν τὴν ἀξίαν εἰχον πρὸς αὐτοὺς διδάξει. Ἀριθμοῦσα δὲ διὰ βραχέων ἡ προκήρυξις τὰς ἐκ τοῦ τύπου προειθύσας ὡφελείας, ἐλεγεν ὅτι εἰς τὴν Ουχυμασίαν ταύτην ἀνακάλυψιν ἔχρεωστοντο οἱ ἐπακολούθησαντες αὐτὴν πέντε αἰώνες φώτων καὶ σοφίας: ὅτι ἔνεκκ τοῦ τύπου ἔτρεμον ἐπὶ τῶν κλονούμενων θρόνων οἱ βασιλεῖς, καὶ τέλος πάντων, ὅτι μετὰ τὴν ἐπιχνάστασιν ἡ λαφρύνθη διπωσοῦν δι τοὺς λαοὺς βιρύνων σιδηροῦς ζυγός. Ἐληγε δὲ διὰ τῶν ἐξῆς ἀξιομνημονεύτων λόγων. Εἴθε, ὡς Ἐλληνες ἀδελφοὶ καὶ φίλοι, ή ἄλλοτε εὐδαιμόνων χώρων, τῆς ὁποίας τὴν ἀρχαῖαν δόξαν τοσοῦτον προθύμως: ή Γαλλία ἀγωνίζεται: ν' ἀν-

ζωπυρήσῃ, δυνηθῇ κατὰ τὰς ἐπερχομένας νέας ἐποχὰς νὰ ὑπερβῇ τὰς λαμπρὰς πράξεις, δι' ὃν ἐδοξάσθησαν οἱ ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τοῦ κόσμου κλείζομενοι ὑμῶν πρόγονοι (α).

Ὕστορια τῶν Γάλλων περὶ ὑπάρξεως προγενεστέρων τυπογραφείων συγγνωστέας εἶναι ὅμως ἀμάρτημα εἰς τὸν ὅμετερον ἴστορικὸν Κ. Λούντζην νὰ παραδέχηται μετ' αὐτῶν ὡς ἴστορικὸν γεγονός, διτι μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὃ τον ἄγνωστος ἐν Ἑλλάδι ἡ τυπογραφικὴ τέχνη, ἀφοῦ μάλιστα ὁ Ἰδιος ἐν ἐπερχόμενω προγενεστέρῳ συγγράμματι διηγεῖται, ἐκ τοῦ Σμιθίου παραλαβὼν, τὰ περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τυπογραφίας τοῦ Μεταξά (β).

Ἐν τῷ Μηνύτορι τοῦ 1798 ἀπαντῶμεν ὅτι τὸ Διβάνιον λίκιν ἐταράχθη διὰ τὴν ἀνωτέρω φιλελευθέρων προκήρυξιν τοῦ διοικητοῦ Κερκύρας (γ).

Πρῶτον βιβλίον ἀπολυθὲν ἔκ τῆς κερκυραϊκῆς ταύτης τυπογραφίας εἶναι τὸ ἐπόμενον.

1. Discorsi pronunciati nella Società Patriotica di Corcira. Numero primo. Anno VI. Εἰς 8ον σελ. 52. Τὸ ἔκτον ἔτος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ 1798.

Κατὰ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐπιόντος ἔτους ἔτυπωθη τὸ ἐξῆς.

2. Epigrammi tradotti dal latino e dal francese, da Antonio T. Pieri. Corfù, 1799. Εἰς 8ον σελ. 49.

Ἐν τούτοις εἶχε συναρφῆ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 1798 συμμαχία μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ρωσίας, προστεθείσης εἰτα καὶ τῆς Ἀγγλίας, καὶ αἱ δυνάμεις αὗται: ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Γάλλων. Στόλος δὲ ῥωσσο-τουρκικὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Μεσόγειον ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ὑποναυάρχου Ούσακώφ καὶ τοῦ Χατίρ-μπεη ἐνεργοῦντες δὲ οὗτοι ἐν ὀρμαῖς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τῶν ἀθέων Γάλλων καὶ ἐφωδιασμένοι διὰ τῆς ἔγκυκλου, ἢν ὡς προεμνημονεύσαμεν καταναγκαστικῶς ἐξέδωκεν δὲ ἔθνομάρτυς Πατριάρχης Γρηγόριος, ἀνεστάτωσκην τοὺς κατοίκους τῶν νήσων, τυχόντες παρ' αὐτοῖς ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς. Κυριεύσαντες δὲ πρῶτον τὰ Κύθηρα καὶ εἰτα

(α) Storia delle Isole Jonie sotto il Reggimento dei Repubblicani francesi, del Conte Ermanno Lunzi, σελ. 145.

(β) Περὶ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως τῆς Ἐπτανήσου ἐπὶ Ἐνετῶν, σελ. 129—31.

(γ) Βλ. Moniteur Universel. 1798—N. 287.

τὴν Ζάκυνθον, Κεφαλληνίαν καὶ Λευκάδαν ἐνεψα-
νίσθησαν ἐνώπιον τῆς Κερκύρας; τὸν Νοέμβριον
τοῦ αὐτοῦ ἔτους καὶ ἥρξαντο τῆς πολιορκίας. Βο-
ηθουμένου καὶ ἐνταῦθα τοῦ συμμαχικοῦ στόλου
ὑπὸ τῶν κατοίκων καὶ ἐπιτυχόντος νὰ κυριεύσῃ
τὸ ἐν τῷ λιμένι νησίδιον τοῦ Βίδου, ἡνχγκάσθη-
σκεν οἱ Γάλλοι νὰ προχθῶσι διὰ συνθήκης τὴν
διχυρὰν Κέρκυραν. Τῇ δῇ λοιπὸν Μαρτίου τοῦ
ἔτους 1799 ἐγένετο ἡ κατοχὴ καὶ ὑψώθησαν ἐν
τοῖς φρουρίοις ἡνωμέναι αἱ σημαῖαι τῆς Ῥωσίας
καὶ Τουρκίας, καταλυθείσης οὕτω τῆς εἰκοσαμήνου
κυριαρχίας τῶν δημοκρατικῶν Γάλλων ἐν ταῖς
Ιονίοις; Νήσοις;

Καθ' ὃν δὲ χρόνον κατεῖχον τὰς Νήσους οἱ Ῥωσ-
σο-τοῦρκοι ἐξετυπώθησαν ἐν τῇ κερκυραϊκῇ τυ-
πογραφίᾳ τὰ ἀκόλουθα βιβλία.

3. Relazione dell' Assedio di Corsù e sua capitolazione. Nella stamperia di Corsù, l' anno 1799. Els 8^η σελ. 35. Ἐν τῷ κρατέρῳ
τῆς τελευταίας σελίδος εὑροται ἡ περὶ τύπωσεως
ἀδεια, ἡτις φέρει τὴν ἡμερομηνίαν τῆς 8ης Ἀ-
πριλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

4. Documenti del servizio prestato alle armi delle Potenze coalizzate nella conquista della città e fortezza di Corsù, dal nobile conte Nicolo Bulgari, Sopraintendente dell' Isola e Commandande delle truppe Greche etc etc. 1799. Dalla stamperia di Corsù. Els 8^η ἐκ σελ. 150, ἄγνι σημειώσεως ἀριθμῶν.

Η προμετωπὶς ἀμφοτέρων τῶν ἀνωτέρω βι-
βλίων κοσμεῖται ὑπὸ ὀρθαίας χαλκογραφίας, ἐν ᾧ
εἰκονίζονται τὰ αὐτοκρατορικὰ τῆς Ῥωσίας ἐμ-
βλήματα, ἡτοι ὁ δικέρχος ἀτέλες, ἔχων ἐν τῷ
κέντρῳ ἔφιπτον τὸν ἄγιον Γεώργιον, πέριξ δὲ τὰ
ἄλλα παράσημα. Εἰς τὸ τελευταίον βιβλίον εἰ καὶ
φέρον πίτλον ἴταλιστε, τὸ πλεῖστον τῶν ἐμπειρι-
χομένων εἶναι Ἑλληνιστὶ γεγραμμένον· τὰ δὲ ἐν
αὐτῷ ἔγγραφα ἔχουσι σπουδαιότητα καὶ ὡς ὅλη
ἱστορικὴ καὶ ὡς παριστάνοντα τὴν τότε κατά-
στασιν τῆς ἡμετέρας γλώσσης ἐν Ἐπτανήσῳ. Χά-
ριν περιεργείας ἀντιγράφοντες καταχωροῦμεν ἐκ
τῶν ἐν τῇ Συλλογῇ ἐπιστολῶν τοῦ Ὁθωμανοῦ
υκυόλου Χατίρ μπεη, δύο τὰς συντομωτέρας,
καὶ διὰ τὸ ἀπλοίκον τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἰδεῶν.

« Ο λόγος τούτος ἀρέντης
» Κατήρ-Μπεη.

» Ετούτο σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ εὔρῃς ἔνα χι-
» ρόγκο λο διὰ τὴ μοῦ κάνει χρία, καὶ μὲ τὸν ἄν-
» θρώπον διοῦ μοῦ τὸν ἐστέλης τοῦ δίνω τὴν ἀ-

» γοράν του τούτο σὲ παρακαλῶ Βούλγαρι ἕταύται.

1799, Φεβρουαρίου 3. » ΙΧΩΤΚΙ

« Κύρ Νικόλαε Βούλγαρε

» Αὔριον ποῦναι Κυριακὴ νὰ στείλεις νὰ μα-
» ζωχτῇ ἀπὸ τὰ χωριά τοῦς ἀνθρώπους, νὰ πᾶ-
» σιν τὴν δευτέρων νὰ μᾶς κατευάσουν τὰ κα-
» νόνια ἀπὸ τὸν Παντελεήμονα δίχως ἄλλον· νὰ
» κάμης καθέρετην νὰ μποτίσεις ἡ δουλιά· σὲ τὸ
» γράφω.

Έγώ Ο ΠΑΤΡΟΝΑ ΜΠΕΠΣ

Καὶ νὰ τὰ κατεύασου στὸν γιαλόν. »

Αφοῦ ἡ Ῥωσία καὶ ἡ Τουρκία κατέλαβον διὰ
τῶν ἡνωμένων αὐτῶν ὅπλων τὰς Ιονίους Νήσους,
ἐκάστη τῶν δυνάμεων τούτων ἐποφθαλμιώσα τὴν
πρὸς ἴδιον ὅφελος κατάκτησιν αὐτῶν, δὲν ἥδυ-
νατο νὰ παραχωρήσῃ τῇ ἑτέρᾳ τὰ ἑαυτῆς δικαιώ-
ματα. Ἐκ τῆς ἀντιζηλίας λοιπὸν αὐτῶν καὶ τῆς
συνεργείας τῆς Ἀγγλίας, ὑπὸ τῆς αὐτῆς κατεχο-
μένης ἀντιζηλίας, προσῆλθε συνενόητις πρὸς σχη-
ματισμὸν αὐτονόμου κράτους. Διὰ συνθήκης λοι-
πὸν συνομολογηθείσης μεταξὺ Ῥωσίας καὶ Τουρ-
κίας τὴν 21 Μαρτίου 1800 ἴδρυθη ἡ Ἐπτάνη-
σις Πολιτεία ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Ὁθωμανι-
κῆς Πύλης. Όθεν αἱ μικραὶ νῆσοι τοῦ Ἰονίου πε-
λάγους μετὰ τόσων αἰώνων δουλείαν συνηνωμέναι
δι' διμοσπονδικῶν δεσμῶν ἐπαρουσίασαν ἐπὶ τῆς
σκηνῆς τοῦ κόσμου τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν κράτος,
κατατάχοῦσσαι θέσιν ἐν τῇ μεγάλῃ οἰκογενείᾳ τῶν
εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Η Ἐπτάνησις Πολιτείᾳ ἀ-
ναγνωρισθεῖσα παρὰ τῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης,
χαιρετηθεῖσα ὑφ' ὅλων τῶν Ἑλλήνων καὶ εὐλογη-
θεῖσα ὑπὸ τοῦ Ποιμενάρχου τῆς δρθιδοξίας, προ-
σιωνίζετο τὴν μετ' ὀλίγα ἔτη σύστασιν εὑρυτέ-
ρους καὶ ἀνεξαρτήτου, ὑπὸ τὴν κυβερνησιν τοῦ με-
γάλου τῆς Κερκύρας πολίτου, ἑλληνικοῦ κράτους,
μεθ' οὐ συνηνωμένων ἐσχάτως καὶ αἱ ἀποτελέσα-
σαι τὴν δημοκρατίαν ἐκείνην νῆσοι.

Ἐν Κερκύρᾳ ἐπομένως, ἔνθα διηρέειν ἡ ἔδρα
τῆς κυβερνήσεως, ἐκόπησαν τὰ πρῶτα νεώτερα
Ἑλληνικοῦ κράτους νομίσματα, ἡ δὲ τυπογραφία
ὄνομασθεῖσα Τυπογραφία τοῦ Γένους, ἐξέδιδεν
ἐκ τῶν πιεστηρίων αὐτῆς πάσας τὰς δημοσίους
πράξεις καὶ οὐκ ὀλίγα βιβλία. Διευθυντὴς αὐτῆς
ἐγένετο ἀπὸ ἀρχῆς τοῦ ἔτους 1801 ὁ Διονύσιος
Σαρανδόπουλος, διατελέσας δέ τοιοῦτος μέχρι
τοῦ 1809 ἐτιτλοφορεῖτο δὲ καὶ χάρτης δημόσιος,
διότι τὸ τυπογραφεῖον εἶχε καὶ χυτήριον ἐ-
ποπτευόμενον ὑπὸ αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν ἐν τῇ τυπογραφίᾳ Κερκύρας τυπωθέντων βιβλίων, ἐφ' ὅσην διήκρεσεν ἡ Ἐπτάνησος Πολιτεία, ἡδυνήθην νὰ ἔξειρω τὰ ἐπόμενα.

5. La difesa della Chiesa Greca ultimamente assalita da Comenido Reaixtei, scritta da Biagio Colonna Sinclético. Corfù MDCCC. Eiς 8^η σελ. 183 (α).

6. Elogio funebre del Conte Eusebio Lovverdo, recitato li 11 Ottobre 1800 da Biagio Colonna Sinclético. In Corfù anno MDCCC.

7. Orazione in lode di Santo Spiridione, dedicata a S. E. il sig. Co. Spirid. Teotochi, gran commendatore dell' insigne Ordine Gerosolimitano, e preside dell' eccellentissimo Senato delle Sette Isole Unite. Nella pubblica stamperia di Corfù, l' anno MDCCCI.

Ο συγγραφεὺς ὄνομάζει ἔκυπον Abatte di S. Giacomo.

8. Ἐκθεσις συστατικὴ γνωμένη ἀπὸ τὴν Δε-
πουτατίδιον τῆς χώρας, μπόργων καὶ ξεχώρων
τῆς νήσου Κορυφῶν, τὰς 21 Οκτωβρίου 1804.
Eiς τὴν ἐν Κερκύρᾳ Δημόσιον τυπογραφίαν. Eiς 8^η σελ. 46.

9. Joannis Francisci Zulati in Nosocomis Militari Corcyrensi Inspectoris et Protomedici, de Omenti hydrope, epistola anatomico medica ad Octavium Valerium Nosocomi Militaris Cephaleniae medicum et chirurgum expertissimum. Ex typographia Corcyrensi. MDCCCI. Eiς 8^η σελ. 74.

10. Discorso recitato in Sinagoga li 19 Gennajo 1801 s. v. dal medico fisico Lazar de Mordo, in occasione che l' Università degl' Ebrei celebrò con inni e preghiere a Dio l' innalzamento del vessillo della serenissima Repubblica delle sette Isole Unite. Nella stamperia Nazionale, con permissione. Eiς 8^η σελ. 13.

11. Prospetto dell' Universo di Biagio Colonna. Anno MDCCCI. Nella pubblica stam-

(α) Τὸ σύγγραμμα τοῦτο μεταφρασθὲν ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ X. Φιλητᾶ, ἐξεδόθη ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὴν ἔξης ἐπιγραφήν. « Ή ὑπεράσπισις τῆς Γραικικῆς Ἐκκλησίας ἐσχάτως προσβληθείσης ὑπὸ Δομινίκου Τειζέρα. Σύγγραμμα Στυλιανοῦ Βλαστοπούλου Κερκυραίου, μεταφρασθὲν ὑπὸ Χριστ. Φιλητᾶ. I. Δ. Ἐν Ἀθήναις τύποις X. Νικολαίδου Φιλαδελφέως. 1848. »

peria di Corfù, con licenza de' Superiori. Eiς 8^η σελ. 175.

12. Gazzetta Urbana. Corfù. Nella stamperia di Corfù, con permissione.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἤρξατο ἐθδομαδιάλιως ἐκδιδομένη ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον ἡ πρώτη ἐφημερίς, τῆς διποίας ἀγνοῶ πότε ἀκριβῶς ἐξεδόθη ὁ πρῶτος ἀριθμός. Ἄν δέκας, κρίνωμεν ἐκ δύο φύλλων, ἀπερ εἰδον, ὃτοι τῶν ἀριθμῶν VI καὶ XI φερόντων ἡμερομηνίαν τοῦ μὲν 19 Ἀπριλίου, τοῦ δὲ 24 Μαΐου, ὁ πρῶτος ἀριθμός πρέπει νὰ ἐδημοσιεύθῃ τὴν 13 Μαρτίου. Ή ἐφημερίς αὕτη ἐξηκολούθησεν ἐκδιδομένη καὶ τὸ ἐπόμενον ἔτος 1803.

13. Breve trattato politico de' Principi di Sovranità e di Governo e considerazioni da premettersi per direzione alla formazione d'una costituzione aristocratica federativa di S. E. Niccolò Gradenigo Sicuro, Conte di Silla, cavalier onorario dell' Ordine Gerosolimitano e commissario della Sublime Porta presso la Repubblica delle sette Isole Unite. Corfù. MDCCCI. Eiς 8^η σελ. 46.

14. Pensieri sulla vita campestre. Corfù, 1803. Con permissione. Eiς 8^η σελ. 18. Προστίθεται δὲ καὶ ἔτερον δοκίμιον Pensieri sopra l' utilità dello studio, ἐξ ἔτερων ἔνδεκα σελίδων φερουσῶν ἴδιατέραν ἀριθμησιν.

Ως ἐκ τῆς πρὸς τὸν τότε πρόεδρον τῆς Ἐπτανήσου Πολιτείας Θεοτόκην προσφωνήσεως ἐξάγεται διτὶ συγγραφεὺς εἰναι Ἐμμανουὴλ ὁ Θεοτόκης.

15. Prospetto di ristorazione agraria per l' isola di Corfù. Eiς 8^η σελ. 68. Δὲν σημειούται τὸ ἔτος τῆς τυπώσεως εἰναι δύμως γνωστὸν διτὶ ἐτυπώθη τῷ 1803.

Ο συγγραφεὺς ὃς ἐξάγεται ἐκ χειρογράφου ἐν τῷ προμετωπίῳ σημειώσεως εἰναι ὁ Λαυρέντιος Βεδότης (Lorenzo Bedotti).

16. Discorso detto in Sinagoga dal M F. Lazzaro de Mordo, li 17 Novembre 1803, all' occasione che si prestarono i dovuti atti di ossequio alla veneranda memoria di S. Serenità il Principe della Serenissima Repubbl. Sentinsulare, Co. e Kr. Commendatore Spiridion Giorgio Teotochi. In Corfù, con permissione. Eiς 8^η σελ. 15.

17. Costituzione della Repubblica Sentinsulare. Corfù, 24 Novembre 1803, per Dio-

nisio Sarandopulo, direttore della stamperia Nazionale. Ei; 4^{ον} σελ. 71.

18. Orazione secolare recitata in pieo Senato della Serenissima Repubblica delle sette Isole, sotto gli auspicij del serenissimo sig. Co. Kav. Comendatore dell' Ordine Sovrano di S. Giov. di Gerusalemme Spiridione Georgio Teotochi, Principe e Preside emeritissimo, li 13 Decembre 1800 s.v. dal med. fis. Lazzaro de Mordo. In Corfù, 1803.

Nella pubblica stamperia, con permissione. Ei; 8^{ην} σελ. 30.

19. Monitore Settinsulare.

Η ἐφημερίς αὕτη ἀρχαμένη τῷ 1803, ἐπικοτλούθησε δημοσιευμένη καὶ κατὰ τὰ ἐπόμενα δύο ἔτη 1804 καὶ 1805· καθ' ἕκαστον δὲ ἔτος ὑπάρχει ἴδιος αὐτῶν ἀριθμὸς τῶν ἐκδιδομένων φύλλων. Τὸ δραχαιότερον φύλλον, διπερ ἐξ αὐτοῦ φίλας γνωρίζω, εἶναι ὁ ἀριθμὸς 3 τοῦ ἔτους 1803 ὑπὸ ἡμερομηνίαν 2/24 Ιουνίου. Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ἐτῶν περιῆλθον εἰς χειράς μου οἱ ἔξης ἀριθμοί.

N. XXVI, ... 18/30 Decembre 1803

» XXXVI, ... 11/23 Marzo ... 1804

» XXXVIII, ... 19/31 Marzo ... »

» XXXXVII, . 6/18 Maggio ... »

» 15, ... 22 Giugno ... »

» 16, ... 4 Luglio ... »

» 16, ... 6/18 Luglio ... »

Ἐκαστον φύλλον τῆς ἐφημερίδος ταύτης ἔχει ἐν κεφαλίδι τὸν Ἐμβολίον, κρατοῦντα τὴν δεξιὰ τὴν σημαίαν τῆς Ἐπτανήσου, τὴν δὲ ἀριστερὰ σάλπιγγα.

20. Διδασκαλίαι στρατιωτικαῖ, συντεθεῖσαι παρὰ τοῦ γενναῖου κυρίου Χιλιάρχου Ἐμμανουὴλ Παπαδοπούλου, δργανιστοῦ τῶν τακτικῶν στρατευμάτων τῆς Ἐπτανήσου Πολιτείας, ἐπικυρωθεῖσαι παρὰ τῆς Γερουσίας, καὶ διὰ προσταγῆς αὐτῆς δημοσιευθεῖσαι διὰ τοῦ τύπου. Ἐν Κερκύρᾳ, εἰς τὴν τοῦ Γένους τυπογραφίαν, διὰ Διονυσίου Σαρανδοπούλου διευθυντοῦ. Ei; 8^{ην} σελ. 71. Ἐλληνοῖταλιστέ.

Η ἐν τέλει τοῦ βιβλίου ἐπικύρωσις, τῆς Γερουσίας φέρει τὴν ἡμερομηνίαν 12 Αὐγούστου 1804.

21. Codice di Organizzazione Giudiziaria e di Procedura Civile della Repubblica Settinsulare. Edizione II. In Corfù. MDCCCIV. Per Dionisio Sarandopulo, direttore della stamperia Nazionale. Ei; 4^{ον} σελ. XV—77.

22. Regolamento ecclesiastico riguardante il Clero Ortodosso della Serenissima Repubblica Settinsulare. In Corfù MDCCCIV. Nella stamperia Nazionale, per Dionisio Sarandopulo direttore. Ei; 8^{ην} σελ. 24.

23. Progetto di Legge, sancito dal Corpo legislativo intorno alla contabilità nazionale. In Corfù, nella stamperia Nazionale, per Dionisio Sarandopulo direttore. Ei; 8^{ην} σελ. 25.

Η ἐν τέλει ἐπικύρωσις τῆς Γερουσίας φέρει τὴν ἡμερομηνίαν 2/14 Μαρτίου 1804.

24. Legge Organica delle Amministrazioni particolari delle Sette Isole. Per Dionisio Sarandopulo, direttore della stamperia Nazionale. 1804. Ei; 8^{ην} σελ. VI—93.

25. Lettera Medica intorno all' uso ed abuso de' liquori spiritosi e degl' aromi, diretta al nob. ed egregio signore il sig. dot. Gio. Francesco Zulatti, Assessore di Collegio di S. M. l' Imperatore di tutte le Russie, medico in capo della Serenissima Repubblica Settinsulare, segretario del Collegio Medico di Corfù ec. In Corfù, 4 Febbraro 1805. Per Dionisio Sarandopulo, con permissione. Ei; 8^{ην} σελ. 8.

Συγγραφεῖς τοῦ φυλλαδίου τούτου εἴναι ὁ Λάζαρος Μόρδος.

26. Regolamento organico della Truppa Civica, ossia delle Cernide della Repubblica Settinsulare. Ei; 8^{ην} σελ. 16.

Συνετάχθη δὲ γρανισμὸς οὗτος τῇ 20 Ἀπριλίου 1805.

27. Ordinanza del servizio della Truppa Civica. Ei; 8^{ην} σελ. 15.

Ἐν τῷ τέλει φέρει τὴν ἡμερομηνίαν 6 Μαΐου 1805.

28. Oda pel compimento della sistematizzazione politica della Repubblica Settinsulare affidata con plenipotenza di S. I. M. Alessandro I. Imperatore di tutte le Russie a S. E. Giorgio Conte Mocenigo cavalier dell' Ordine di Sant' Anna di prima classe, e suo consigliere di stato. In Corfù. MDCCCV. Adi 14 Aprile, con permissione. Ei; 8^{ην} σελ. X.

29. Avvertimenti alla gente di campagna intorno ai veleni, estesi dal medico fisico collegiato Lazzaro de Mordo, umiliati e dedicati all' illustrissimo Magistrato alla Sa-

nità. Corfu, nella stamperia Nazionale, appresso Dionisio Sarandopulo direttore. 1805.

30. Mercurio Letterario, opera periodica di Filero Feace. Nella tipografia Nazionale di Corfu, con licenza de' superiori. Ei: 4°

Tò περιοδικὸν τοῦτο σύγραμμα, περιέχον φιλολογικὴν περὶ πάντων ὥλην, ἤρξατο ἀπὸ 1 Νοεμβρίου 1805 καὶ ἔζηκολούθησεν ἐκδιδόμενον μέχρις Οκτωβρίου 1807. Ἐξεδίδετο δις τοῦ μηνὸς εἰς φυλλάδια εκ σελίδων 16, σπανίως δὲ ἐξ 24. Ο δὲ ὑπὸ τὸ πλαστώνυμον Filero Feace φερόμενος συντάκτης αὐτοῦ εἶναι: διάσημος Κερκυραῖος Ἐμμανουὴλ Θεοτόκης. Τὸ σύνολον δικιρεῖται εἰς τέσσαρας τόμους ὡς Ἑξῆς.

Vol 1° Novembre 1805 Aprile 1806

Vol 2° Maggio 1806 Ottobre 1806

Vol 3° Novembre 1806 Giugno 1807.

Vol 4° Luglio 1807 Ottobre 1807.

Ἐκκαστος τόμος φέρει ἐν τῷ προμετωπῷ τὸν ἔπομένην εἰδοποίησιν. Si stampa per conto di una Società di amici della Patria. Escono due numeri al mese, corredati ogni semestre da frontespizio, indice e correzioni, per formarsi tanti volumi separati.

Ο σοφὸς τῶν Σουτσείων συγγραφεὺς (α) ἀναφέρει ὅτι ἐν Ἐπτανήνῳ ἐφάνη ἡ πρώτη ἑλληνικὴ πολιτικὴ ἐφημερίς, Ἐρμῆς καλουμένη, ἔχουσα ὡς σύνθημα καὶ πρόγραμμα τοῦ Ἑζῆς στίχους τοῦ Ἀκρνάνος Νικολάου Μαυρομμάτου,

Δὲν εἶμαι παρὰ τοῦ Διὸς, δῶς ἄλλοτε, σταλμένος,

Ἐργα δ' ἀνθρώπων γὰρ εἴπω εἶμαι διωρισμένος.

Ημεῖς οὐδεμίαν γνωρίζομεν πρὸ τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας ἑλληνικὴν ἐφημερίδαν, εἰς δὲ τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος Φιλολογικὸν Ἐρμῆν δὲν ὑπάρχει τὸ ἀναφερόμενον διστιχον. Πιθανὸν ὁ ἐν Κερκύρᾳ τότε δικτύων Μαυρομμάτης, ἐπιφορτισμένος τὴν λογοκρισίαν ἐπὶ τῶν τυπουμένων, ἐποίησε μὲν τὸ δίστιχον τοῦτο, δοσεὶ χαιρετῶν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἐρμοῦ, οὐδέποτε δόμως καὶ ἐτυπώθη ὡς ἐπιγραμματικὸν σύνθημα τῆς ἐφημερίδος. Ός τοι αὕτα τούναντίον φέρονται διάφορα λατινικά καὶ ιταλικά ἀποφέγματα παραλλάσσοντα καὶ μόνον τέσσαρα ἐξ ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων εὑρηταὶ ἐν τῷ Β', Γ', καὶ Δ'. τόμῳ.

Ο Mercurio Letterario οὐδὲν ἄλλο περιέχει,

εἴτε πεζὸν εἴτε ἔμμετρον εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, ἐκτὸς μεταφράσεως λατινικοῦ τινος ἐπιτυμένου ἐπιγράμματος εἰς μὲν τὴν ἀρχαίαν ὑπὸ Ν. Μαυρομμάτου καὶ Π. Βουλγάρεως, εἰς δὲ τὴν καθομιλουμένην ὑπὸ Ι. Δονᾶ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ περιοδικὸν τοῦτο εἶναι ταῦν σπανιώτατον, ἐκδίδομεν μεταγράφοντες αὐτά.

Μετάφρασις Μαυρομμάτου. (Τόμος Α'. ἀριθ. 6, σελ. 15).

Τῷ δὲ ὑπὸ τύμβῳ κείται (εἴτ' αὐτός γε κεοίμην!) Φιλακήν Κούρη, ἀδε γε Κύπρις ἔειν Οὐχ αἴγλης, ἡρ̄ ἀμφιβάλλετ' ἵμερτὴν ὕπα, Χριτες, οὐδὲ ἀρετὰ, μειλίχιον τ' ἥδος, Οὐχ ἐπο; ἀρτιον, στιγὸν σχήσεν ἀλλάκεμεν φόην Ζηλοι φιμένεια σκια! δε τε κατ' οὐδας ἀνάστεις Δικίων! χάριτε. Ήνδο οὔρεος πέρο κορυφᾶς Νίσσει κινόεις φρόντι, κούφη βάσκε? ίμεν· δι γάρ Ηρέμικ κυρεῖ. Βόσκε ἀρτιφύσιον ζέψυρες Ψηροτέρη ίχ πνοιῇ. Τὰ ζωδε φιλέεσκε.

Τοῦ 1. Δονᾶ (αὐτόθι σελ. 16.)

« Μετάφρασις ἀπὸ τὸ λατινικὸν εἰς στίχους ενδεκακυλλάθους τῆς ἐδικῆς μας διεκάτου, ἀλλὰ ἀπολύτως καὶ διχι μὲ δυοικαταληξίαν. »

Σὸδ μηνῆς τοῦτο κείται στρωμένη, Τύχη, ν' ἀμουν μ' αὐτήν καὶ γάρ συμμά της! Ή Ἀφροδίτη ή Κερκυραία διπ' ὅδι Η λάμψις τοῦ προσώπου της κ' ἡ χάρις, Θολη ἡ ἀρετὴ, καὶ οἱ νόστιμοι της τρόποι, Οὐδὲν δὲ τὸν λόγων τόση καθαρότης Διασεύρετος πολὺ, δυνατὰ δέσπιν

Τ' ἀνήλεον τοῦ χάρωνος νὰ τρέψουν, Ψυχὴ καὶ ἀγγελικὸν τοῦ τόπου ζῆτε! Σ τὰς φάγας τοῦ βιουνοῦ βισκὲ ἀν ζυγώνης Λειτάδευς τριγύρω καὶ ἀπλώσουν· Μὰ πάντα προσοχή! αὐτή δησύχαζει! Μὲ χλιεράς πνοαῖς καὶ σεῖς ἀνέμοι Θρέψατ' ἀπὸ τὰ λουλούδια θτοιον σκάζει, Τί ζωντανή δταν δέσποτε περφίλει.

Καὶ τελευταία εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν μετάφρασις εἶναι δὲ Ἑξῆς (Τομ. Β. σελ. 39).

Τῷ δὲ ἐνι σώματι κείται Κερκυραία Κυθήρη, Τῇ καθτὸς κοίμην· οὐ γάρις ἀργυρένες Ωπὸς Ἑζῆς, ἀρετὰ, ἀδυτροπίη τ', ἐπέων τε Ιτσυσεν, Εύκρινή, δενὸν ἀλεξέμεναι Οὐλέθρον· ἵδαλμά τ', ἐνδάπιε χαίρετε Ασίμων. Αἴκεν ἀκρωρείη, βοσκ' ἐπιθῆς, πολέων ΤΑΖ' ἀτρεμεῖ· ζέψυροι πνοιῆς θρέψκετε λιαραῖς Ια τ' ἀρτίοκα, ζῶσα δὲ κάρτ' ἐφίλει:

Πολύκαρπος ιερομόναχος δὲ ΒΟΥΛΓΑΡΙΣ.

Τὰ τελευταία φυλλάδια ἐξεδόθησαν μετὰ τὴν κατοχὴν τῆς Κερκύρας ὑπὸ τῶν αὐτοκρατορικῶν Γάλλων, ἥτις πάντη ἀποσδόκητος ἐπελθοῦσα

(α) Τὰ Σουτσεία, ἥτοι δὲ Κύριος Παναγιώτης Σουτσεί. Έγγ Αθήναις, 1853, σελ. 8.

έσυγχυσε μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὸν συντάκτην τοῦ Θρησκευτικοῦ Κώδικα τοῦ Αὐτοκράτορος θεωρούσας τὸν Κώδικαν τὸν παντοποιηθεῖσαν οὐδὲν ἐπί διάφορον εἶπεν.

31. Memoria letta nel Collegio Medico, dal M. F. Lazzaro de Mordo, li 15 Marzo 1803, coll' approvazione dell' egregio Collegio. Corcira, 1806. Presso Dionisio Sarandopulo.

32. In occasione delle solenni ossequie, celebrate in memoria del D. Giovanni La scari, nobile Corcirese, presidente del Collegio Medico di Corfù, ed Archiatro della Repubblica Settinsulare. Orazione del D. Antonio Marulli, vice presidente del Collegio suddetto, recitata nella Chiesa della B. V. Spiliotissa il di 26 Giugno 1806 S. V. Nella stamperia Nazionale, con licenza de' superiori. Eiς 4^{ον} σελ. 21.

Ἐν τῇ τελευταῖς σελίδῃ εὑρηται λατινικὸν ἐπίγραμμα ἐπὶ τοῦ θανάτου τοῦ Λασκαρέως ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ ἱετροῦ Ἀντωνίου Ρόδοστάμην.

33. Breve istruzione sulla vaccina dal D. Stamo Gangadi, diretta ai padri ed alle madri di famiglia. Corcira, 1806. Presso Dionisio Sarandopulo.

34. Γῆμος πατριωτικὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅλης τῆς Γραικίας, πρὸς ξαναπόκτησιν τῆς αὐτῶν ἐλευθερίας. Eiς 8^{ον} σελ. 12.

Ἐν τέλει εὑρηται κενὴ σελὶς ἀνευ σημειώσεως ἀριθμῶν, φέρουσα ἐν μέσῳ δύο παρενθέσεων. «Ἀπὸ τὴν τοῦ Γένους τυπογραφίαν, ἐν Κερκύρᾳ. Δυστυχῶς λείπει ἡ προμετωπὶς ἐν ἣ πιθανῷς ἐσπιειοῦτο διάρρον τῆς τυπώσεως» ἀλλὰ δὲν εἴναι δυνατὸν νὰ ἔτυπωθῇ μετὰ τὸ 1809, διότι ἀπὸ τοῦ ἕτους τούτου ἡ πρότερον δινομαζομένη τοῦ Γένους τυπογραφία μετωνομάσθη ὑπὸ τῶν Γάλλων Αὐτοκρατορικῆς. «Ο δὲ ὅμοιος οὗτος εἴναι: δι τοῦ ἀειμνήστου Ἄργα τοῦ Φεραίου, οὐτινος δι Περιφερειῶν διέσωσεν ἐκ μνήμης στίχους τινας (α). Ἀγνωμὸς δὲν ἔχει ἀλλοθι: που ἔτυπωθη.

(α) Επεται ἡ συνέχεια.)

Η ΞΑΝΘΗ ΓΙΝΕΒΡΑ. (1)

Ο Μάριος ἔκαμεν ὑπόκλισιν σεβασμοῦ ἀναγνωρίσας αὐτὴν, καὶ προσεπάθησε νὰ ἔξιγνιάσῃ μέχρι τίνος βαθμοῦ ἢ δυστυχία ἥθελε παραδώσει τὴν εὐγενῆ ἑκείνην οἰκογένειαν εἰς τὸ ἔλεος του. Η Γινέρρια ἐννόησε πάραυτα τὰς σκέψεις, αἰτινες κατέλαβον τὸν Ἰουδαῖον, καὶ θέλουσα νὰ ματαιώσῃ αὐτὰς εἶπε:

— Κύριε Μάριε, σᾶς ἔστειλα τὴν εἰκόνα μου, οὐχὶ διὰ νὰ καθαρίσητε αὐτὴν ἀλλ' ὡς ἐνέχυρον διὰ νὰ μού δανείσητε διάλιγα χρήματα.

— Ἀλλὰ, Κυρία, δεν εἴμαι τοκιστής, ὑπέλαθεν δὲν Ἰουδαῖος.

— Τὸ γνωρίζω, ἀπήντησεν ἑκείνη, ἀλλ' ὡς δῆλοι οἱ πράπεζοι, θὰ δανείσητε μὲν νόμιμον τινας τόκον. Ἐπιθυμῶ νὰ λάβω τὸ ταχύτερον πεντακόσια φλωρία δινάσθε νὰ μοὶ δώσῃς ταῦτα;

— Ο Ἰουδαῖος δόλως ἔξεπλάγη διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τῆς αἰτήσεως. Ή; δόλοι οἱ τοκογλύφοι, εἴχε συνειθῆσε νὰ βλέπῃ ἀνθρώπους ἀπεγνωσμένους, προσφεύγοντας μετὰ δακρύων πρὸς αὐτὸν, ῥιπτομένους εἰς τὰ γόνατά του καὶ ζητοῦντας δάνεια ὡς ἔλεος· μόλις δὲ μετὰ ίκεσίας πολλὰς ἐκάμπτετο ... ἀπὸ φιλανθρωπίαν, ὡς ἔλεγεν.

— Ήνια διὰ νεύματος εἰδόποιει τὴν φέλην της νὰ ἔναι διάλιγον ἐπιφυλακτική. Τέλος δὲ Μάριος εἶπε,

— Κυρία δὲν δύναμαι νὰ ἐκπληρώσω τὴν αἴτησίν σας, διότι δὲν εἴμαι βέβαιος ἐν πρώτοις ἀνήνεκτος αὐτὴν εἶναι ἐδική σας. Μὴ δυσαρεστηθῆτε διὰ τὴν παρατήρησίν μου ταύτην, διότι κοινῶς τούλαχιστον λέγεται ὅτι ἡ εἰκὼν ἀνήκει εἰς τὸν Κ. μαρκήσιον Γραβίναν τὸν πατέρα σας.

— Ή νεᾶνις ἐννόησεν ὅτι ἡ ἔνστασις αὕτη ἐπροτάθη ἵνα ἐλαττωθῇ τὸ ποσδὸν τοῦ ζητουμένου δανείου καὶ αὐξηθῇ τὸ τοῦ τόκου.

— Άφοῦ λοιπὸν ἀμφιβάλλετε, τῷ εἴπεν ἐγειρομένη, ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς ἀπαλλάξω. Εὐαρεστηθῆτε θεωρούσας τὴν εἰκόναν εἰς τὸ μέγαρον μου.

— Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία. Σᾶς ἡρώτησα ἀπλῶς πρὸς ἐκπλήρωσιν τύπου τίνος .. καὶ ἔπειτα εἰσθε τόσον βιαστική ... Εἴμαι πεπεισμένος ὅτι ἐνεργεῖτε καλῶς ... ἀμέσως σᾶς δίδω τὸ ζητηθὲν ποσδόν.

(1) Συνέχεια ἀπὸ φυλλαδ. 94.